

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και
την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ 3. Παγκόσμια και Τοπική Πολιτιστική Κληρονομιά

Μουσεία και Αειφόρος Ανάπτυξη

Ευσταθία Χριστοπούλου

Φιλοσοφία –Σκοπιμότητα του προγράμματος

Τα μουσεία είναι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, ανοιχτοί στο κοινό, που εργάζονται για την ανάπτυξη της κοινωνίας (ICOM, 2007). Ως τέτοιοι οργανισμοί ενέχουν τα **στοιχεία της εξερεύνησης, της έρευνας, της παρατήρησης, της κριτικής σκέψης και του διαλόγου** (Hein, 2006). Στις συλλογές των μουσείων υπάρχουν αντικείμενα – ενθυμήματα του ανθρώπινου πολιτισμού, τα οποία βοηθούν τα άτομα να δημιουργήσουν νοήματα και να σχηματίσουν ταυτότητα και αντίληψη του κόσμου (Μπούνια, 2015). Ο ρόλος τους, επομένως, είναι **περισσότερο εκπαιδευτικός παρά πληροφοριακός** και ο **χώρος** των μουσείων- πραγματικός ή εικονικός- αποτελεί **εκπαιδευτικό περιβάλλον**. Υπό αυτή την έννοια η παιδαγωγική, η οποία εφαρμόζεται στον χώρο του μουσείου, ορίζεται ως **μουσειακή εκπαίδευση** (Νάκου, 2001). Μπορεί να συμβαίνει είτε εντός είτε εκτός του χώρου ενός μουσείου (μέσα και από το Μουσείο), εμπεριέχει στοιχεία των πέντε λειτουργιών των Μουσείων (Συλλογή, Συντήρηση, Έρευνα, Έκθεση και Ερμηνεία), προσφέρεται για ατομική ή ομαδική δουλειά, παρέχει πρόσβαση σε ποικίλα υλικά και, λαμβάνοντας υπόψη τη θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης, συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των παιδιών όπως είναι η επίλυση προβλημάτων και η δημιουργία έργων σε διαφορετικούς πολιτιστικούς χώρους (Βεργέτη & Χριστοπούλου, 2020, Χατζηπιερή, 2017). Χαρακτηρίζεται ως μία μετασχηματική εμπειρία, κατά την οποία ο/η επισκέπτης/ τρια αναπτύσσει νέες στάσεις, ενδιαφέροντα, αξίες ή στάσεις ζωής, και υποστηρίζεται από τα ερμηνευτικά μέσα, τα πολυαισθητηριακά εκθέματα και τα διαδραστικά πολυμέσα (Lord, 2007).

Αντιπαραβάλλοντας τη **Μουσειακή Εκπαίδευση** με την **Εκπαίδευση που είναι προσανατολισμένη στις Δεξιότητες** και με την **Εκπαίδευση για την Αειφορία** παρατηρείται ότι **και οι τρεις τύποι εκπαίδευσης συντελούνται, σε ένα ευρύ φάσμα πλαισίων, στοχεύουν στην καλλιέργεια δεξιοτήτων** απαραίτητων σε μαθητές/ τριες όσον αφορά στην προσωπική τους ολοκλήρωση και ανάπτυξη, στην κοινωνική τους ένταξη και στην ενεργό συμμετοχή τους, ως πολιτών, στην κοινωνία (Σμυρναίου) αλλά και στην **καλλιέργεια αξιών** όπως είναι η αλληλεγγύη, η ισότητα, η οικολογική και πολιτισμική βιωσιμότητα (Χριστοπούλου κ.ά., 2008). Η **σύνδεση εννοιών και στοιχείων** όπως είναι τα είδη και οι λειτουργίες των μουσείων, οι διαστάσεις της Αειφόρου Ανάπτυξης, η αξιοποίηση των σταδίων επίσκεψης σε ένα μουσείο (πριν, κατά και μετά την επίσκεψη) και η επεξεργασία των ανάλογων ενοτήτων/ κεφαλαίων των προγραμμάτων σπουδών (Π.Σ.) **εμπλουτίζουν το περιεχόμενο των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών** και συντελούν στην απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και αξιών από τους/ τις μαθητές/ τριες.

Σκοπός του συγκεκριμένου προγράμματος είναι η **εξοικείωση των μαθητών/ τριών της Δ΄ τάξης** του Δημοτικού Σχολείου, με τα **μουσεία**, η **κατανόηση** της μεγάλης **παιδευτικής τους αξίας**, εστιασμένης στο **περιεχόμενο και στους στόχους** της

Αειφόρου Ανάπτυξης, όπως αυτοί αποτυπώνονται στα Προγράμματα Σπουδών (Π.Σ.) της Δ' Δημοτικού και η **καλλιέργεια δεξιοτήτων μάθησης, ζωής και νου μέσα από έναν συμμετοχικό διαθεματικό, διεπιστημονικό και ερευνητικό τρόπο μάθησης.**

Πληροφορίες Υλοποίησης του Προγράμματος

Το πρόγραμμα **απευθύνεται στη Δ' τάξη του Δημοτικού Σχολείου**, με δυνατότητα εφαρμογής, όσον αφορά στη φιλοσοφία του και με τις αναγκαίες τροποποιήσεις, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.

Περιλαμβάνει **7 εργαστήρια δεξιοτήτων δίωρης διάρκειας το καθένα**, τα οποία συνδέονται με τα Π.Σ. της Δ' δημοτικού (**Γλώσσα, Ιστορία και Μελέτη του Περιβάλλοντος**) και καλό είναι να γίνονται σε **συνεχόμενο δίωρο**. Προτείνονται συγκεκριμένες Ενότητες/ Κεφάλαια των Π.Σ. για αξιοποίηση από τον/ την εκπαιδευτικό (**Παράρτημα 1.**). Στα εργαστήρια αναφέρονται και **εναλλακτικές προτάσεις διεπιστημονικής υλοποίησης, σε συνεργασία με τους/ τις εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων του σχολείου** (οπότε κάποια εργαστήρια, αν κρίνουν οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επεκταθούν χρονικά).

Οι **στοχευόμενες δεξιότητες του προγράμματος** είναι οι: δεξιότητες 21ου αιώνα (4cs) (Κριτική σκέψη, Επικοινωνία, Συνεργασία, Δημιουργικότητα), ψηφιακή μάθηση 21ου αιώνα (4cs σε ψηφιακό περιβάλλον -Ψηφιακή Δημιουργικότητα), Παραγωγική μάθηση μέσω των τεχνών και της δημιουργικότητας, δεξιότητες ζωής (Κοινωνικές Δεξιότητες, Ενσυναίσθηση και ευαισθησία, Πολιτεία, Υπευθυνότητα), δεξιότητες του νου (Μελέτη περιπτώσεων και Επίλυση προβλημάτων).

Οι **τρεις πυλώνες της Αειφόρου Ανάπτυξης** είναι το **Φυσικό Περιβάλλον, η Κοινωνία και η Οικονομική Ζωή**. Οι στόχοι της Αειφόρου Ανάπτυξης που προσεγγίζονται μέσω των εργαστηρίων είναι: καλή υγεία και ευημερία, ποιοτική εκπαίδευση, αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη, λιγότερες ανισότητες, βιώσιμες πόλεις και κοινότητες.

Στο πλαίσιο ενός **ευρύτερου σχεδίου εργασίας (project)** αξιοποιούνται **ομαδοσυνεργατικές και βιωματικές μεθοδολογικές στρατηγικές**, οι οποίες περιγράφονται συνοπτικά (**Παράρτημα 2.**). Η ομάδα της τάξης δύναται να αριθμεί **έως 25 μαθητές/ τριες** και προτείνεται, στο πλαίσιο του εφικτού, η **διαμόρφωση της αίθουσας** έτσι ώστε να επιτρέπεται η **συνεργασία** των μαθητών/ τριών (ομάδες, κύκλος συζήτησης, αβίαστη μετακίνηση). Επειδή **το πρόγραμμα στηρίζεται σημαντικά στη δυνατότητα προβολής και χρήσης ψηφιακών μέσων**, προτείνεται,

αν δεν υπάρχει ο κατάλληλος εξοπλισμός στην αίθουσα, να αξιοποιηθεί το εργαστήριο πληροφορικής ή όποιος άλλος χώρος διατίθεται από το σχολείο.

Οι δραστηριότητες των μαθητών/τριών, ανάλογα με το είδος τους, μπορούν να αξιοποιηθούν με τη μορφή ταμπλό στην τάξη, στο portfolio των μαθητών/τριών ή/και με ψηφιακή αποτύπωση. Τα υλικά που θα χρειαστούν κατά την υλοποίηση των εργαστηρίων είναι: χαρτί του μέτρου, χρωματιστά κανσόν, κόλλες Α4 και Α3, μαρκαδόροι, φύλλα ντοσιέ, χαρτοταινία, post it.

Εκπαιδευτικό Υλικό: Οι προτάσεις που γίνονται ανά εργαστήριο είναι ενδεικτικές. Το πρόγραμμα είναι ανοιχτό, με σκοπό να μπορεί να προσαρμόζεται (α) στους εκάστοτε στόχους που τίθενται από τον/την εκπαιδευτικό, (β) στις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών/τριών και (γ) στις τοπικές και άλλες δυνατότητες του κάθε σχολείου και της εκπαιδευτικής συγκυρίας. **Ιδέες μπορούν να αντληθούν από τις ιστοσελίδες των Μουσείων και το προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό (Παράρτημα 3.).**

Τρόποι υλοποίησης της Μουσειακής Εκπαίδευσης: (α) Επιτόπια ξενάγηση, (β) Συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα, (γ) Δανεισμός μουσειοσκευών, (δ) Επίσκεψη μουσειοπαιδαγωγών στην τάξη- εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Μουσείου στο σχολείο, και (ε) Ψηφιακή προσέγγιση (εικονικές περιηγήσεις, video, παρουσιάσεις, Φύλλα εργασίας, on line παιχνίδια κλπ.). **Σημαντικό!!! Έγκαιρος προγραμματισμός, κυρίως για τις δια ζώσης δραστηριότητες.**

Κατά τη διάρκεια και με την ολοκλήρωση του προγράμματος– εργαστήρι 7, κάνοντας χρήση τεχνικών, κυρίως, περιγραφικής αξιολόγησης αξιολογείται ο/η αντίκτυπος/ αποδοχή του προγράμματος στους/στις μαθητές/τριες, ο βαθμός επίτευξης της καλλιέργειας των στοχευόμενων δεξιοτήτων και η ατομική τους ανταπόκριση.

Επισημαίνεται ότι το εκπαιδευτικό ή όποιο άλλο υλικό προτείνεται κατά την υλοποίηση των εργαστηρίων είναι ενδεικτικό και ο/η εκπαιδευτικός μπορεί, ανά πάσα στιγμή, να το αντικαταστήσει με άλλο που να συνάδει, όμως, με τη λογική και τη φιλοσοφία του προγράμματος!

Πανοραμικός Πίνακας Εργαστηρίων

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Προτεινόμενες Δραστηριότητες
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Γνωριμία/ όσα μας ενώνουν ❖ Σχηματισμός ομάδων ❖ Επαναπλαισίωση του συμβολαίου της τάξης ❖ Ανάλυση/ διερεύνηση του θέματος 	<p>Γνωριζόμαστε, συνεργαζόμαστε, διερευνούμε!</p> 	<ul style="list-style-type: none"> + Παιχνίδι Γνωριμίας – Φύλλο Εργασίας 1. + Κύκλος Συζήτησης + Χωρισμός σε Ομάδες + Θέσπιση Κανόνων Συνεργασίας + Ανάλυση του θέματος + Κατασκευή ταμπλό + Δειγματικό Υλικό 1.
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Υιοθέτηση «σωστής» συμπεριφοράς κατά την επίσκεψη σε ένα μουσείο ❖ Οργάνωση της επίσκεψης-στάδια επίσκεψης 	<p>Πάμε Μουσείο;</p> 	<ul style="list-style-type: none"> + Προβολή video youtube + Προβολή εικονικής περιήγησης + Κύκλος συζήτησης + Κατασκευή ταμπλό + Απεικόνιση/ καταγραφή των εργασιών
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Απόκτηση γνώσεων για το Φυσικό Περιβάλλον ❖ Επίσκεψη στο πεδίο σε Μουσείο Φυσικής Ιστορίας ❖ Εφαρμογή των προσλαμβανουσών από τα προηγούμενα εργαστήρια 	<p>Η φύση είναι το σπίτι μας!</p> 	<ul style="list-style-type: none"> + Συμμετοχή σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Μουσείου/ και για μαθητές/ τριες ΑμΕΑ. + Αξιοποίηση του Υλικού που προσφέρεται διαδικτυακά πριν, μετά και κατά τη διάρκεια της επίσκεψης.
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Κατανόηση των κανόνων σωστής οδικής συμπεριφοράς ❖ Ανάπτυξη δεξιοτήτων ασφαλούς μετακίνησης και αντιμετώπισης των κινδύνων του δρόμου. 	<p>Κυκλοφορώ με Ασφάλεια!</p> 	<ul style="list-style-type: none"> + Συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα Μουσείων-Πάρκων Κυκλοφοριακής Αγωγής. + Αξιοποίηση διαδικτυακού υλικού + Επέκταση σε άτομα ΑμΕΑ

<ul style="list-style-type: none"> ❖ Κατανόηση της συμβολής της ελιάς και του λαδιού στην οικονομία και στην καθημερινή ζωή των Ελλήνων ❖ Συνειδητοποίηση της αλληλεξάρτησης των τριών πυλώνων της Α.Α. 	<p>Η ελιά... πάει ταξίδι!</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Κατασκευή Μουσειοσκευής/ διεπιστημονική προσέγγιση ✚ Φύλλο Εργασίας 2./εργασία στην ομάδα
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Γνωριμία με την Ιστορία του τόπου μου ❖ Συνειδητοποίηση της σημασίας της πολιτισμικής κληρονομιάς ❖ Ο τόπος μου σε σχέση με το τρίπτυχο φύση- κοινωνία-οικονομική δραστηριότητα 	<p>Κάθε τόπος... μια ιστορία... ένα Μουσείο!</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Έρευνα ✚ Επίλυση προβλήματος/ ιδεοθύελλα ✚ Εργασία στην ομάδα. ✚ Ψηφιακή Απεικόνιση
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Αποτύπωση των προσλαμβανουσών ❖ Αξιολόγηση της εμπειρίας ❖ Διάχυση του προγράμματος. 	<p>Το εφημεριδάκι μας!- Αξιολόγηση</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Κύκλος Συζήτησης ✚ Ιδεοθύελλα ✚ Δημιουργία Εφημερίδας ✚ Φύλλο εργασίας 3.

Εργαστήριο 1.

Ημερομηνία:...

Δεξιότητες
Κριτικής Σκέψης
Συνεργασίας
Επικοινωνίας

Τίτλος: «Γνωριζόμαστε, συνεργαζόμαστε, διερευνούμε»

Θεματική: Μουσεία και Αειφόρος Ανάπτυξη

Υποθεματική: Γνωριμία με την ομάδα/ συμβόλαιο τάξης – Αειφόρος Ανάπτυξη

Βαθμίδα/ Τάξεις: Δημοτικό/ Δ΄

Διάρκεια: 90΄ (δύο διδακτικές ώρες)

Υλικά: Μαρκαδόροι, χαρτί Α5, μισό χαρτί του μέτρου, φύλλα ντοσιέ

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα: Αναμένεται οι μαθητές/ τριες να:

- ✓ Γνωριστούν, χωριστούν σε ομάδες, επαναπλασιώσουν το συμβόλαιο της τάξης
- ✓ Αναλύσουν τις παραμέτρους του θέματος
- ✓ Αναγνωρίζουν τα είδη των μουσείων και το περιεχόμενό τους
- ✓ Συνδέουν είδη μουσείων με τις διαστάσεις της Αειφόρου Ανάπτυξης

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Μοιράζεται το **Φύλλο Εργασίας 1**. (1 Φ.Ε./ μαθητή/ τρια), ζητείται να κινηθούν στην αίθουσα και, σε 5΄ - 7΄, να εντοπίσουν και να αντιστοιχίσουν όσο περισσότερους/ ες συμμαθητές/ τριές τους με τα ερωτήματα.

Στον **κύκλο συζήτησης**, λέει ο καθένας/ μία τι βρήκε, μέσα από αλληλοσυμπληρώσεις εντοπίζονται οι ομοιότητες και, με βάση αυτές, **χωρίζονται οι ομάδες** (4 - 5 ατόμων). Κάθε ομάδα συζητά τους **κανόνες** που διασφαλίζουν μια καλή συνεργασία, επιλέγει τους **2 πιο σημαντικούς** και τους ανακοινώνει στην Ολομέλεια. Μετά από συζήτηση, αποφασίζονται οι **τελικοί κανόνες (έως 10)** και μια ομάδα αναλαμβάνει να τους μεταφέρει στο χαρτί του μέτρου και να τους **αναρτήσει στην τάξη**.

Οι μαθητές/ τριες **εντοπίζουν τη λέξη** που επαναλαμβάνεται στο Φύλλο Εργασίας 1., προκύπτει ότι το **θέμα** του προγράμματος έχει σχέση με τα **Μουσεία** και **ο/ η εκπαιδευτικός κάνει τη σύνδεση με Φυσικό Περιβάλλον, Κοινωνική Οργάνωση και Οικονομική ζωή** (πυλώνες της Α.Α.).

Με τη μέθοδο της **Ιδεοθύελλας**, οι μαθητές/ τριες, συμπληρώνουν τα **επί μέρους στοιχεία της κάθε διάστασης σε 3 ταμπλό/ ένα για καθεμιά**. Μοιράζεται ο **Θεματικός Κατάλογος Μουσείων** και Συλλογών της χώρας (**Δειγματικό Υλικό 1**). Ακολουθεί σύντομη **συζήτηση** και **αντιστοίχιση** της κάθε θεματικής με τα **στοιχεία των τριών διαστάσεων της Αειφόρου Ανάπτυξης**.

Potfolio: Φ.Ε. 1, Δ.Υ. 1, σημειώσεις: τι έμαθα σήμερα

Φύλλο Εργασίας 1.

Βρες κάποιον/ αν που να...

... έχει ταξιδέψει με αεροπλάνο

... είχε τα γενέθλιά του αυτόν τον μήνα

... έχει ποδήλατο

... έχει πάει σε μουσείο με δεινόσαυρους

... υπάρχει μουσείο στον τόπο καταγωγής του

... τρώει κάθε μέρα σαλάτα

... έχει δει από κοντά αρκούδα

... έχει παρακολουθήσει εκπαιδευτικό πρόγραμμα σε μουσείο

... έχει επισκεφτεί κάποιο μουσείο στο εξωτερικό

... έχει επισκεφτεί μουσείο με την οικογένειά του

Δειγματικό Υλικό 1.

Θεματικός κατάλογος Μουσείων και Συλλογών της χώρας
(www.odysseus.culture.gr)

Μουσεία
Αρχαιολογικά
Βυζαντινά- Μεταβυζαντινά
Διαχρονικά
Ιστορικά & Λαογραφικά
Εικαστικών Τεχνών
Θέατρου
Κινηματογράφου
Μουσικής
Φωτογραφίας
Ναυτικά
Ειδικού ενδιαφέροντος
Ασιατικής Τέχνης
Επιστήμης & Τεχνολογίας
Φυσικής Ιστορίας
Με θέμα Ειδικού Ενδιαφέροντος

Εργαστήριο 2

Ημερομηνία:.....

Τίτλος: «Πάμε Μουσείο;»

Θεματική: Μουσεία και Αειφόρος Ανάπτυξη

Υποθεματική: Πολιτιστική Κληρονομιά

Βαθμίδα/ Τάξεις: Δημοτικό/ Δ΄

Διάρκεια: 90΄ (δύο διδακτικές ώρες)

Σύνδεση με τη Βασική Θεματική: Συμπεριφορά, στάδια επίσκεψης στο Μουσείο

Δεξιότητες

Κριτική Σκέψη
Συνεργασία
Δημιουργικότητα

Προτεινόμενο Εκπαιδευτικό Υλικό 1.: Επίσκεψη στο Μουσείο
<https://www.slideshare.net/ele-ole/e-71258303> (Ελευθερία Καλούδη), 2. Μουσείο
Μπενάκη Ελληνικού Πολιτισμού
https://www.benaki.org/virtual/kentriko/ground_floor/index.html

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα: Αναμένεται οι μαθητές/ τριες να

- ✓ Συμπεριφέρονται «σωστά» κατά την επίσκεψή τους σε κάποιο μουσείο
- ✓ Αντιληφθούν τα **εκπαιδευτικά στάδια** μιας επίσκεψης σε Μουσείο

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Ο/ η εκπαιδευτικός **προβάλλει** το Ε.Υ. 1 και γίνεται **συζήτηση στον κύκλο** για το πώς πρέπει να συμπεριφερόμαστε κατά την επίσκεψή μας σε ένα Μουσείο ή άλλον χώρο τέχνης. Κατασκευάζουν το ταμπλό της σωστής συμπεριφοράς στο Μουσείο.

Στη συνέχεια προβάλλεται το Ε.Υ. 2, η εικονική περιήγηση από το **Μουσείο Μπενάκη Ελληνικού Πολιτισμού, Ε.Υ. 1. (σε ποια θεματική κατηγορία ανήκει; Με ποια έννοια της Α.Α. ταιριάζει; 😊)**. Οι μαθητές/ τριες **θυμούνται** τα στοιχεία «σωστής» συμπεριφοράς και συζητούν για τον ρόλο που έχουν τα επεξηγηματικά ταμπελάκια δίπλα από τα εκθέματα. Επιλέγεται το **Ισόγειο του εικονικού Μουσείου** και οι μαθητές/ τριες, σε ομάδες, ετοιμάζουν την επίσκεψή τους.

Ενδεικτικά: **Πριν:** Ιστοσελίδα Μουσείου, η ιστορία του, τα εκθέματά του, αίθουσα επίσκεψης, τι πρόκειται να κάνουμε, με ποιο μάθημα συνδέεται, ώρες και μέρες λειτουργίας, πρόσβαση κ.ά.. **Κατά τη διάρκεια:** Συμμετοχή στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα/ ακούμε με προσοχή τον/ την **ξεναγό**, σημειώσεις, ερωτήσεις **Μετά:** σχετικές δραστηριότητες στην τάξη (Φύλλα Εργασίας, εικαστικές απεικονίσεις, εντυπώσεις, δημιουργία πληροφοριακού εντύπου κ.ά.).

Potfolio: Σημειώσεις: τι έμαθα σήμερα, επιλέγω έναν κανόνα συμπεριφοράς και τον ζωγραφίζω ή τον αποδίδω όπως αλλιώς θέλω!

Εργαστήριο 3

Ημερομηνία:.....

Δεξιότητες

Παραγωγική μάθηση μέσω των τεχνών και της δημιουργικότητας
Κοινωνικές Δεξιότητες

Τίτλος: «Η φύση είναι το σπίτι μας!»

Θεματική: Μουσεία και Αειφόρος Ανάπτυξη

Υποθεματική: Μουσεία και Φυσικό Περιβάλλον

Βαθμίδα/ Τάξεις: Δημοτικό/ Δ΄

Διάρκεια: 90' (δυο διδακτικές ώρες)

Σύνδεση με τη Βασική Θεματική: Τοπικό φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

Προτεινόμενο Εκπαιδευτικό Υλικό 1.: Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης

<https://www.nhmc.uoc.gr/el/education/educational-programs/nature-is-our-home> , 2. («Οι Ερευνητές της Φύσης»)

<https://www.nhmc.uoc.gr/el/education/educational-programs/nature-researchers> (μαθητές/ τριες με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες)

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα: Αναμένεται οι μαθητές/ τριες να:

- ✓ Να μάθουν περισσότερα για τη φύση και το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας και του τόπου τους
- ✓ Αποκτήσουν την εμπειρία μιας επίσκεψης στο πεδίο σε Μουσείο Φυσικής Ιστορίας

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Σε όλη την Ελλάδα αλλά και στον κόσμο υπάρχουν πολλά **Μουσεία Φυσικής Ιστορίας** (σε ποια θεματική κατηγορία ανήκουν; Με ποια έννοια της Α.Α. ταιριάζουν; 😊) Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να προσαρμόσει αυτό το Εργαστήρι με επίκεντρο το πιο κοντινό Μουσείο Φυσικής Ιστορίας στο σχολείο που διδάσκει.

Εδώ, προτείνεται, ενδεικτικά, να παρακολουθήσουν οι μαθητές/ τριες της Δ΄ τάξης το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «**Η φύση είναι το σπίτι μας- Οικοσυστήματα – Λουλούδια- Καρποί και Σπόροι**». Στην ιστοσελίδα του Μουσείου/ προγράμματος (βλ. Ε.Υ. 2) υπάρχει πλούσιο υλικό για τον/ την εκπαιδευτικό και για τους/ τις μαθητές/ τριες που μπορεί να καλύψει **όλα τα εκπαιδευτικά στάδια** της επίσκεψης και μπορεί να χρησιμοποιηθεί – στην ανάγκη- και στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Υπάρχει, επίσης, και εκπαιδευτικό πρόγραμμα για **μαθητές/ τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες**.

*Δεν ξεχνώ το πριν και το μετά της επίσκεψής μου στο Μουσείο!
Portfolio: Εργασίες από το Μουσείο, σημειώσεις: οι εντυπώσεις μου!*

Εργαστήριο 4

Ημερομηνία:

Τίτλος: «Κυκλοφορώ με Ασφάλεια!»

Θεματική: Μουσεία και Αειφόρος Ανάπτυξη

Υποθεματική: Μουσεία και Κοινωνικό Περιβάλλον

Βαθμίδα/ Τάξεις: Δημοτικό/ Δ΄

Διάρκεια: 90΄ (δύο διδακτικές ώρες)

Σύνδεση με τη Βασική Θεματική: Κοινωνία, καλή υγεία και ευημερία, βιώσιμες πόλεις και κοινότητες

Δεξιότητες
Κριτική Σκέψη
Δημιουργικότητα
4 cs σε ψηφιακό περιβάλλον
Ενσυναίσθηση
Υπευθυνότητα

Προτεινόμενο Εκπαιδευτικό Υλικό: 1. Ελληνικό Μουσείο Αυτοκινήτου, <http://www.hellenicmotormuseum.gr/el/education/educational-programs-elementary/> 2. Γυμνάσιο Νέας Καλλίστης, <http://gym-n-kallist.rod.sch.gr/autosch/joomla15/index.php/drastiriotites/ekpaideytikes/71-ekpaideftiko-programma-amea-kykloforiaki-agogi>, 3. Ινστιτούτο Οδικής Ασφάλειας «Πάνος Μυλωνάς», https://www.ioas.gr/ekpaideutika_programmata/

Προσδοκώμενα αποτελέσματα: Αναμένεται οι μαθητές/ τριες να:

- ✓ Να κατανοήσουν τους κανόνες σωστής οδικής συμπεριφοράς
- ✓ Να αναπτύξουν δεξιότητες ασφαλούς μετακίνησης, αντίληψης και αντιμετώπισης των κινδύνων του δρόμου.

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Σε πολλά μέρη της Ελλάδας έχουν δημιουργηθεί **Πάρκα Κυκλοφοριακής Αγωγής** που ο/η εκπαιδευτικός μπορεί, εναλλακτικά, να επιλέξει και να προσαρμόσει το Εργαστήριο 4. Το **Ι.Ο.ΑΣ «Πάνος Μυλωνάς»** διαθέτει μια **Κινητή Μονάδα Οδικής Ασφάλειας**, για να καλυφθούν οι ανάγκες σχολείων σε περιοχές όπου η ενημέρωση με βιωματικό τρόπο είναι δύσκολη.

Ενδεικτικά, προτείνονται τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Ελληνικού Μουσείου Αυτοκινήτου για το Δημοτικό (σε ποια θεματική κατηγορία ανήκει; Με ποια έννοια της Α.Α. ταιριάζει; 😊). π.χ. «**STEM & Οδική Ασφάλεια**» (Ιστοσελίδα Μουσείου). Υλικό για το σπίτι (αξιοποίηση στην τάξη και στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση).

Προτάσεις για προέκταση του εργαστηρίου: Ιστοσελίδα Γυμνασίου Νέας Καλλίστης, "ΑμεΑ & Κυκλοφοριακή Αγωγή" (2017-2018).

Portfolio: Κανόνες οδικής Συμπεριφοράς – τι έμαθα!

Δεξιότητες

Κριτική Σκέψη
Συνεργασία
Ψηφιακή Δημιουργικότητα
Παραγωγική Μάθηση μέσω των
τεχνών και της
δημιουργικότητας

Εργαστήριο 5

Ημερομηνία:

Τίτλος: «Η ελιά... πάει ταξίδι!»

Θεματική: Μουσεία και Αειφόρος Ανάπτυξη

Υποθεματική: Μουσεία και Οικονομική Ζωή

Βαθμίδα/ Τάξεις: Δημοτικό/ Δ'

Διάρκεια: 90' (δύο διδακτικές ώρες)

Σύνδεση με τη Βασική Θεματική: Οικονομία, καλή υγεία και ευημερία, αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη, λιγότερες ανισότητες.

Προτεινόμενο Εκπαιδευτικό Υλικό: 1. Μουσείο Ελιάς και Λαδιού Πηλίου, <http://mouseiodelias.gr/> 2. Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, <https://www.piop.gr/> 3. Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, <https://cycladic.gr/page/mousioskeues>

Προσδοκώμενα αποτελέσματα: Αναμένεται οι μαθητές/ τριες να:

- ✓ Κατανοήσουν τη συμβολή της ελιάς και του λαδιού στην οικονομία και στην καθημερινή ζωή των Ελλήνων (θρησκεία, ήθη και έθιμα)
- ✓ Να δημιουργήσουν το δική τους μουσειοσκευή με βάση και τους τρεις πυλώνες της Α.Α. (Φυσικό Περιβάλλον- Κοινωνία- Οικονομική ζωή)

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Οι μαθητές/ τριες φτιάχνουν τη δική τους «σχολειοσκευή!» με θέμα την **Ελιά!** Αφού δουν το **φιλμάκι για τις Μουσειοσκευές (Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, σε ποια θεματική κατηγορία ανήκει; Με ποια έννοια της Α.Α. ταιριάζει; 😊)**, συζητούν για το τι είναι μια Μουσειοσκευή, πού χρησιμεύει και τι μπορεί να περιέχει.

Ορίζουν τα **περιεχόμενα** μιας **Σχολειοσκευής** για την ελιά και το λάδι (**Ιδεοθύελλα**). Αντλούν πληροφορίες από τα Π.Σ. Γλώσσας, ΜτΠ & Ιστορίας (Παράρτημα 1.), το διαδίκτυο, την περιοχή τους, Μουσεία Ελιάς και Λαδιού στη χώρα. Η κάθε **ομάδα** αναλαμβάνει μια **θεματική, Φύλλο Εργασίας 2.** και **συλλέγει** τα στοιχεία για το «βαλιτσάκι» της τάξης.

Εναλλακτική Πρόταση: Το εργαστήριο προτείνεται να γίνει σε συνεργασία με τους/τις εκπαιδευτικούς Καλλιτεχνικών Μαθημάτων (Εικαστικά, Θεατρική Αγωγή και Μουσική), Πληροφορικής και Φυσικής Αγωγής (διατροφή!) και το περιεχόμενο της Μουσειοσκευής να αποδοθεί έντυπα και ψηφιακά (κείμενα, φωτογραφίες, αφίσες, ταμπλό, CD, **padlet**, **bookcreator** κ.ά.) (**Παράρτημα 3.**)

*Σκέφτομαι και αποφασίζω τη μορφή Σχολειοσκευής, της δίνω ένα όνομα!
Φυτεύουμε μια ελιά στην αυλή του σχολείου μας!*

Portfolio: Φ.Ε. 2

Φύλλο Εργασίας 2.

Κατασκευή Σχολειοσκευής

1^η Ομάδα: Το Δέντρο: Βρίσκουμε πληροφορίες για το φυτό ελιά, την καλλιέργειά του, τις αρρώστιες του, τις ποικιλίες του, τους τρόπους συγκομιδής του, για τους ανθρώπους που εργάζονται στο λιομάζωμα, τα μέρη της Ελλάδας όπου καλλιεργείται. Φτιάχνουμε ένα Φύλλο Εργασίας.

2η Ομάδα: Το προϊόν: Τι παίρνουμε από την ελιά; Προϊόντα και παράγωγα. Πού τα χρησιμοποιούμε; Τι σχέση έχουν με την υγεία, τη διατροφή και την οικονομία; Τι ξέρουμε για τη Μεσογειακή Διατροφή; Φτιάχνουμε ένα Φύλλο Εργασίας.

3η Ομάδα: Η Τέχνη: Βρίσκουμε ποιήματα, τραγούδια, πίνακες ζωγραφικής, παραμύθια, λογοτεχνικά κείμενα κ.ά. για την ελιά και το λάδι.

4^η Ομάδα: Η ιστορία: Η ελιά στη μυθολογία, στα αρχαία χρόνια, στη Θρησκεία. Τι συμβολίζει; Φτιάχνουμε ένα Φύλλο Εργασίας.

5^η Ομάδα: Ο τόπος μου: Βρίσκουμε με τη βοήθεια του διαδικτύου τα Μουσεία Ελιάς στην Ελλάδα και τα σημειώνουμε στον χάρτη. Υπάρχουν ελιές στον τόπο που ζούμε; Έχουν σχέση με την οικονομία του τόπου; Αν ναι, με ποιον τρόπο; Φτιάχνουμε μια αφίσα κολλάζ για την ελιά όπου να απεικονίζονται οι έννοιες: φυσικό περιβάλλον, κοινωνία και οικονομική ζωή.

Εργαστήριο 6

Ημερομηνία:.....

Τίτλος: «Κάθε τόπος... μια ιστορία... ένα Μουσείο!»

Θεματική: Μουσεία και Αειφόρος Ανάπτυξη

Υποθεματική: Μουσεία και Τοπική Ιστορία

Βαθμίδα/ Τάξεις: Δημοτικό/ Δ' **Διάρκεια:** 90' (δυο διδακτικές ώρες)

Σύνδεση με τη Βασική Θεματική: Τοπική πολιτισμική Κληρονομιά, οικονομική ανάπτυξη, βιώσιμες πόλεις και κοινότητες, λειτουργίες μουσείων

Δεξιότητες
Κριτική και Στρατηγική Σκέψη
Συνεργασία
Δημιουργικότητα
Κοινωνικές Δεξιότητες
Επίλυση Προβλήματος

Εκπαιδευτικό Υλικό: <https://www.youtube.com/watch?v=s8Z2D86oXSA> (Φωτεινή Δημακοπούλου) ανακτήθηκε στις 24/05/21 από <https://plastelini.xyz>,

Προσδοκώμενα αποτελέσματα: Αναμένεται οι μαθητές/ τριες να:

- ✓ Γνωρίσουν την Ιστορία του τόπου τους.
- ✓ Συνειδητοποιήσουν τη σημασία που έχει για τον κάθε άνθρωπο η πολιτιστική του κληρονομιά.
- ✓ Να δουν τον τόπο τους ως το αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης φύσης- κοινωνίας και οικονομικής δραστηριότητας.

Προτεινόμενες δραστηριότητες:

Η δραστηριότητα είναι **διεπιστημονική**, προτείνεται να γίνει σε συνδυασμό με το Κεφ. 43. Ιστορία του τόπου μου (Ιστορία Δ' Δημοτικού) και εφαρμόζεται η μεθοδολογική στρατηγική της **επίλυσης προβλήματος**.

Οι μαθητές/ τριες **ερευνούν** τον τόπο τους, σε ομάδες: Γεωγραφία, Ιστορία/ τόποι και μνημεία, Καθημερινή ζωή, Επαγγελματική ενασχόληση των κατοίκων, Θρησκευτική ζωή. Εντοπίζουν τα Τοπικά Μουσεία (αν υπάρχουν) και συλλέγουν στοιχεία για τα εκθέματά τους. Μπορούν να επισκεφτούν κάποιο από αυτά.

Κατόπιν, στον **κύκλο συζήτησης (ιδεοθύελλα)** συζητούν την **πιθανότητα να δημιουργήσουν ένα Μουσείο** στο σχολείο τους που να «ταιριάζει» με την ιστορία του τόπου τους. Επιλέγουν **θέμα < θεματική κατηγορία** και, σύμφωνα με τις 5 λειτουργίες των Μουσείων αποφασίζουν για το τι θα **συλλέξουν**, πώς και πού θα το **εκθέσουν**, με ποιες **πληροφορίες** (ταμπελάκια) θα εξηγούν τα εκθέματα κ.ά.

Το μουσείο μπορεί να είναι εικονικό (Ε.Υ. 1.) ή πραγματικό. Στη δεύτερη περίπτωση οι μαθητές/ τριες θα πρέπει να **επιλέξουν και τα άτομα ή τους φορείς που θα συνεργαστούν**.

Εναλλακτική πρόταση: Το εργαστήριο μπορεί να ενταχθεί στον γενικότερο προγραμματισμό του σχολείου και να γίνει με τη συνεργασία πολλών εκπαιδευτικών διαφορετικών ειδικοτήτων.

Εργαστήρι 7

Ημερομηνία:.....

Τίτλος: «Το εφημεριδάκι μας!»

Θεματική: Μουσεία και Αειφόρος Ανάπτυξη

Υποθεματική: Μουσειακή Εκπαίδευση, Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη

Βαθμίδα/ Τάξεις: Δημοτικό/ Δ΄

Διάρκεια: 90΄ (δυο διδακτικά)

Δεξιότητες
Κριτική Σκέψη
Συνεργασία
Δημιουργικότητα
Κοινωνικές Δεξιότητες
Υπευθυνότητα
Επίλυση Προβλήματος

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα: Αναμένεται οι μαθητές/ τριες να:

- ✓ Αποτυπώσουν τις προσλαμβάνουσες γνώσεις και δεξιότητες του συγκεκριμένου προγράμματος.
- ✓ Αξιολογήσουν την εμπειρία τους (γνωστικά και συναισθηματικά).
- ✓ Αποφασίσουν/ οργανώσουν τη διάχυση του προγράμματος.

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Με το εργαστήρι 7. **ολοκληρώνεται** το πρόγραμμα: **Μουσεία και Αειφόρος Ανάπτυξη**. Οι προτεινόμενες δραστηριότητες στοχεύουν (α) στην αξιολόγηση του προγράμματος και (β) στην οργάνωση διάχυσής του.

Σχετικά με το (α) η τάξη ετοιμάζεται να φτιάξει το **Εφημεριδάκι** της, επιλέγοντας τον τίτλο από το πρόγραμμα (**Ιδεοθύελλα, κύκλος συζήτησης**) με όσα **έμαθε** και **βίωσε** κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Οι μαθητές/ τριες αντλούν το **υλικό** τους από τις **δραστηριότητες των εργαστηρίων**, το **portfolio** τους και τη **δημιουργικότητά** τους και προτείνουν, ατομικά, την εργασία που θα ήθελαν να περιέχεται στην εφημερίδα με το όνομά τους (μπορεί να είναι κείμενο, εικόνα, ποιηματάκι, πρόταση/ πληροφορίες για κάποιο μουσείο κλπ.).

Ανά **ομάδα** φτιάχνουν τις **σελίδες** τους (κολλάζ), σε χαρτί Α3 (**ένα για κάθε ομάδα**). Όταν ολοκληρώσουν τα παραδίδουν στον/ στην **εκπαιδευτικό** για να κάνει την **τελική σύνθεση, αναπαράγονται και μοιράζονται** σε όλους/ ες τους/ τις μαθητές/ τριες.

Κατόπιν ο/ η εκπαιδευτικός τους μοιράζει το **Φύλλο Εργασίας 3.**, με σκοπό την **ατομική τους αξιολόγηση**.

Σχετικά με το (β) έχουν ήδη ετοιμάσει τη σχολειοσκευή τους, οπότε μπορούν να τη δείξουν στις άλλες τάξεις. Η δημιουργία του Μουσείου της τάξης ή του σχολείου συντελεί στη διάχυση και βιωσιμότητα του προγράμματος.

Εναλλακτική Πρόταση: Στη δημιουργία της Εφημερίδας μπορούν να συμβάλλουν διάφορες ειδικότητες εκπαιδευτικών!

Σταυρόλεξο: ΙΣΤΟΡΙΚΑ, ΦΑΪ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΞΕΝΑΓΟΙ, ΝΑΥΤΙΚΟ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ, ΕΛΙΑΣ, ΑΣΦΑΛΗΣ

Portfolio: Εφημερίδα, Φ.Ε. 3

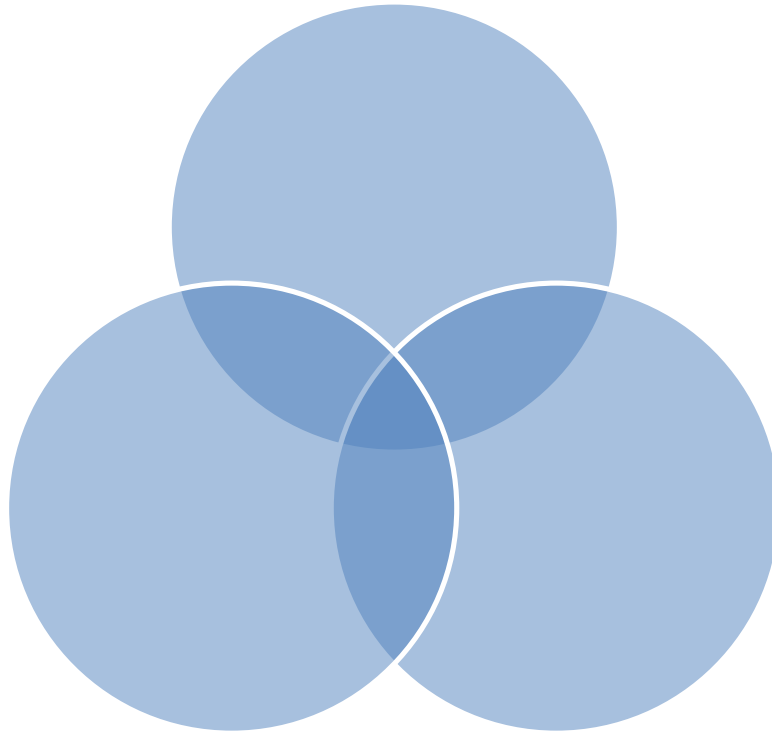

Φύλλο Εργασίας 3.

Όνομα.....

Επώνυμο:

Α. Θυμάμαι όσα έμαθα, βάζω στο κέντρο τη βασική λέξη και στους τρεις κύκλους τις έννοιες που τη συνοδεύουν.

Β. Γράφω μία παράγραφο που να περιέχει και να συνδέει τις τέσσερις παραπάνω έννοιες.

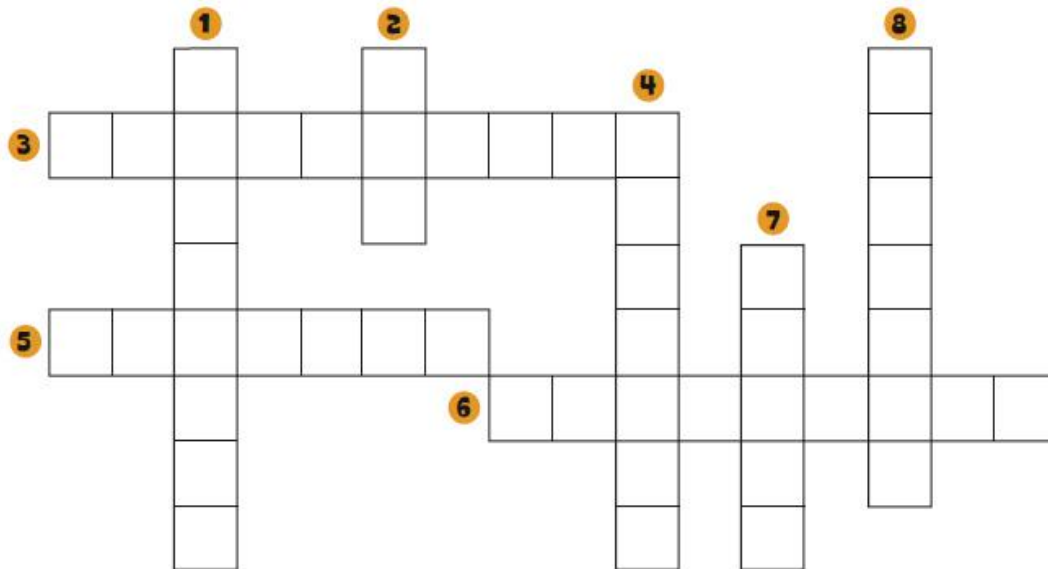
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Γ. Ένα Μουσείο που θα ήθελα να επισκεφτώ και γιατί;:

.....
.....
.....
.....

Δ. Συμπληρώνω το σταυρόλεξο

1. Τα Μουσεία που έχουν συλλογές για την Ιστορία λέγονται
2. Όταν ξεναγούμαστε στα Μουσεία δεν επιτρέπεται το
3. Υπάρχουν Μουσεία που έχουν συλλογές για το φυσικό
4. Οι μας εξηγούν τα εκθέματα των Μουσείων και πρέπει να τους/ τις ακούμε προσεκτικά.
5. Ένας τόπος που είναι κοντά στη θάλασσα μπορεί να έχει ένα Μουσείο.
6. Στα Μουσεία μπορούν οι μαθητές/ τριες να παρακολουθήσουν ένα εκπαιδευτικό
7. Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλά Μουσεία και λαδιού.
8. Η οδήγηση μπορεί να διδαχτεί και στα πιο απομακρυσμένα σχολεία της χώρας από μια κινητή μονάδα οδικής ασφάλειας!

Ε. Κυκλώνω πώς μου φάνηκε το πρόγραμμα! Το μοιράζομαι με την τάξη!

Παραρτήματα

Παράρτημα 1.

Σύνδεση Π.Σ. με Πρόγραμμα Δεξιοτήτων Μουσεία και Αειφόρος Ανάπτυξη

Εργαστήρι	Π.Σ.	Ενότητα/ Κεφάλαιο/ Τίτλος
	Μελέτη του Περιβάλλοντος	Ε 2. Κ. 1. Ο πολιτισμός των Ελλήνων. Κ. 3. Ένας διάλογος με τον Πολιτισμό.
	Ιστορία	Κλασικά χρόνια
	Μελέτη του Περιβάλλοντος	Ε 3. Η φύση είναι το σπίτι μας
	Γλώσσα	Ε. 5. Ασφαλώς... κυκλοφορώ
	Γλώσσα	Ε 7: Η Ελιά
	Μελέτη του Περιβάλλοντος	Ε 1. Ελλάδα, η χώρα μας (τόπος) Ε 7. Επικοινωνία και Ενημέρωση Κ. 6. Γινόμαστε μικροί ερευνητές
	Ιστορία	Ε 6: Θέματα Τοπικής Ιστορίας
	Μελέτη του Περιβάλλοντος	Ε 7. Επικοινωνία και Ενημέρωση Κ. 2. Διαβάζουμε εφημερίδες, περιοδικά και βιβλία

Παράρτημα 2.

Μεθοδολογικές Στρατηγικές

Παιχνίδι γνωριμίας - Χωρισμός σε ομάδες: Υπάρχουν πολλές τεχνικές εκτός από τις προτεινόμενες, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί, αν το επιθυμεί, σε κάθε εργαστήριο να επιλέγει και διαφορετική τεχνική χωρισμού σε ομάδες.

Θέσπιση Κανόνων Συνεργασίας: Οι κανόνες είναι πάντα καταφατικοί, όχι αρνητικοί και σε περίπτωση που έχουν ήδη δουλευτεί στην τάξη αρκεί μόνο μια υπενθύμιση και όχι ολόκληρη δραστηριότητα (για αυτό αναφέρεται ως επαναπλαισίωση).

Ταμπλό: Μπορούν να αποτυπωθούν σε χαρτί του μέτρου ή κανσόν και με διάφορες μορφές: κολλάζ λόγων και εικόνων, αραχνογράμματα με τη βασική έννοια στη μέση ή στην κορυφή, ζωγραφική κλπ.

Ιδεοθύελλα (brainstorming): Οι μαθητές/ τριες καλούνται να πουν τις ιδέες τους για κάποιο θέμα. Ο/η εκπαιδευτικός τις καταγράφει στον πίνακα, χωρίς να σχολιάζει, να ερμηνεύει ή να παραφράζει. Στη συνέχεια προκαλεί τον διάλογο με στόχο να γίνει ένα πρώτο ξεκαθάρισμα της «θύελλας των ιδεών». Όλες οι ιδέες συζητούνται, εντοπίζονται ομοιότητες και αντιθέσεις. Επικρατούν οι ιδέες που είναι πλειοψηφικά πιο ισχυρές. Σε μια άλλη εκδοχή, ο εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα μια λέξη-κλειδί και σημειώνει γύρω της κάθε άλλη λέξη που οι μαθητές/ τριες θεωρούν σχετική. Η τάξη αποφασίζει ποιες από αυτές είναι οι σημαντικότερες για την εργασία τους.

Επίλυση Προβλήματος: Ένα πρόβλημα/ απόφαση δεν προσεγγίζεται με μια έτοιμη απάντηση από τον/την εκπαιδευτικό αλλά είναι σημαντικό οι μαθητές/ τριες να κατανοήσουν τι πρέπει να κάνουν, για ποιο λόγο και με ποιες κατάλληλες πράξεις θα οδηγηθούν στη λύση του προβλήματος. Στάδια: Παρουσίαση του προβλήματος, Σχεδιασμός Στρατηγικής για την Επίλυση, Συλλογή και Οργάνωση Πληροφοριών, εύρεση λύσης-απάντησης, παρακολούθηση και έλεγχος, αξιολόγηση.

Παγκόσμιες Ημέρες: Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς (τελευταίο ΠΣΚ Σεπτεμβρίου), 18 Μαΐου, Διεθνής Ημέρα Μουσείων, 21 Μαΐου, Παγκόσμια Ημέρα Πολιτιστικής Ποικιλομορφίας για την Ανάπτυξη και τον Διάλογο, 5 Ιουνίου: Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος,

Παράρτημα 3.

Εκπαιδευτικό Υλικό

Βεργέτη, Α., Κυροδήμου, Ε., Χριστοπούλου, Ε., (2021). Εκπαιδευτικές Προτάσεις από Μουσεία και Φορείς της Αττικής

<https://view.genial.ly/5f79733c3c86e90cf793adbe/guide-17-02-21-mouyseia-kai-foreis-me-ekpaideytiko-yliko>

Δημακοπούλου, Φ. (2021), Ψηφιακό Μουσείο με power point, ανακτήθηκε στις 24/05/21 από <https://plastelini.xyz>

<https://www.youtube.com/watch?v=s8Z2D86oXSA>

Καλούδη, Ε. (2021). Επίσκεψη στο Μουσείο

<https://www.slideshare.net/ele-ole/e-71258303>

Μουσείο Μπενάκη Ελληνικού Πολιτισμού, εικονική περιήγηση

https://www.benaki.org/virtual/kentriko/ground_floor/index.html

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, εκπαιδευτικά προγράμματα

<https://www.nhmc.uoc.gr/el/education/educational-programs/nature-is-our-home>

<https://www.nhmc.uoc.gr/el/education/educational-programs/nature-researchers>

Ελληνικό Μουσείο Αυτοκινήτου, εκπαιδευτικά προγράμματα

<http://www.hellenicmotormuseum.gr/el/education/educational-programs-elementary/>

Γυμνάσιο Νέας Καλλίστης, πρόγραμμα κυκλοφοριακής αγωγής ΑμΕΑ

[http://gym-n-](http://gym-n-kallisti.rod.sch.gr/autosch/joomla15/index.php/drastiriotes/ekpaideytikes/71-ekpaideftiko-programma-amea-kykloforiaki-agogi)

[kallisti.rod.sch.gr/autosch/joomla15/index.php/drastiriotes/ekpaideytikes/71-ekpaideftiko-programma-amea-kykloforiaki-agogi](http://gym-n-kallisti.rod.sch.gr/autosch/joomla15/index.php/drastiriotes/ekpaideytikes/71-ekpaideftiko-programma-amea-kykloforiaki-agogi)

Ινστιτούτο Οδικής Ασφάλειας «Πάνος Μυλωνάς», εκπαιδευτικά προγράμματα

https://www.ioas.gr/ekpaideutika_programmata/

Μουσείο Ελιάς και Λαδιού Πηλίου

<http://mouseioelias.gr/>

Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς

<https://www.piop.gr/>

Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, μουσειοσκευές

<https://cycladic.gr/page/mousioskeues>

Βιβλιογραφία – Πηγές

Hein, G. (2006). Museum Education. In S. McDonald (eds), A Companion to Museum Studies. Oxford: Blackwell Publishing, pp. 340-344.

<https://www.alexandramaravelia.gr/gr/mouseiaki-ekpaideusi>

ICOM. (2007). Museum Definition. Ανακτήθηκε στις 8/5/2020 από: <http://icom.museum/who-we-are/the-vision/museum-definision.html>

Μπούνια, Α. (2015). Στα παρασκήνια του μουσείου. Η διαχείριση των μουσειακών Συλλογών. Αθήνα: Πατάκης.

Νάκου, Ε. (2010). Το μουσείο ως χώρος συνάντησης ποικίλων εκπαιδευτικών αντιλήψεων και πρακτικών. Στο Μ. Βέμη, Ε. Νάκου (Επιμ.), Μουσεία και Εκπαίδευση. Αθήνα: Νήσος, 15

Οδηγός Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού – Γυμνασίου, (2014). Αθήνα: ΥΠΑΙΘ- ΙΕΠ

Σμυρναίου, Ζ., (2021), Θεωρίες Δεξιοτήτων, ανακτήθηκε στις 24/05/21 από <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/EDS146/4.%20%CE%94%CE%95%CE%9E%CE%99%CE%9F%CE%A4%CE%97%CE%A4%CE%95%CE%A3.pdf>

Κατζηπιερή, Ε. (2017). Τα μουσεία τέχνης ως ιδανικά περιβάλλοντα μάθησης και διαφοροποίησης.

Χριστοπούλου, Ε. & Βεργέτη, Α., (2020), «Τα Μουσεία και οι Λειτουργίες τους στην Εκπαίδευση» στο Δ. Καλαϊτζίδης (επιμ.), “Όψεις του Σύγχρονου Σχολείου- Διαχείριση της Σχολικής Τάξης, σελ. 282- 293. Αθήνα: Πρακτικά Συνεδρίου. Ι

Χριστοπούλου, Ε., Στεφανόπουλος, Ν. & Φλώρου, Δ., (2009), «Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη και Εκπαίδευση για την Ιδιότητα του Πολίτη: εφαρμογές στο βιβλίο της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής της Ε΄ Δημοτικού». Ναύπλιο: Προς την Αειφόρο Ανάπτυξη: Φυσικοί Πόροι, Κοινωνία, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Πρακτικά 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου ΠΕΕΚΠΕ.

Προτεινόμενα Ψηφιακά Εργαλεία

Ορκόπουλος, Κ., Padlet

<https://www.youtube.com/watch?v=tJYrixGEybE>

Τσεσμελή Ε., Bookcreator

<https://www.youtube.com/watch?v=7NkulgfZfGg>

Ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης του προγράμματος

Ερωτήσεις

1. Η Μουσειακή Εκπαίδευση, η Εκπαίδευση που είναι προσανατολισμένη στις δεξιότητες και η Εκπαίδευση για την Αειφορία:
 - (α) δεν έχουν κανένα κοινό στοιχείο.
 - (β) συμβάλλουν και οι τρεις στην καλλιέργεια αξιών.
 - (γ) **στοχεύουν στην καλλιέργεια γνώσεων, δεξιοτήτων και αξιών.**
 - (δ) δεν υπάρχει καμία διαφορά ανάμεσά τους.
2. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα προτείνεται να συνδυαστεί με συγκεκριμένα κεφάλαια των Π.Σ.:
 - (α) **της Γλώσσας, της Μελέτης του Περιβάλλοντος και της Ιστορίας.**
 - (β) με κανένα Π.Σ., είναι ανεξάρτητο.
 - (γ) της Μελέτης του Περιβάλλοντος.
 - (δ) των Μαθηματικών.
3. Οι δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα είναι:
 - (α) Κριτική Σκέψη και Επικοινωνία.
 - (β) Συνεργασία και Δημιουργικότητα.
 - (γ) **Όλα τα παραπάνω μαζί.**
 - (δ) Τίποτε από τα παραπάνω.
4. Η Μουσειακή Εκπαίδευση πραγματοποιείται:
 - (α) **με πολλούς σύγχρονους και ασύγχρονους τρόπους συμμετοχής και μάθησης.**
 - (β) μόνο στον χώρο των Μουσείων.
 - (γ) με τον δανεισμό μουσειοσκευών για εργασία στην τάξη.
 - (δ) μόνο με τη συμμετοχή των μαθητών/ τριών σε εκπαιδευτικά προγράμματα.
5. Προκειμένου για την υλοποίηση του συγκεκριμένου προγράμματος, ο/ η εκπαιδευτικός καλό είναι:
 - (α) να ακολουθήσει πιστά τα προτεινόμενα.
 - (β) **να «αφουγκραστεί» τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών/ τριών του και τις τοπικές συνθήκες και, ανάλογα να διαμορφώσει ένα «παρόμοιας» φιλοσοφίας πρόγραμμα.**
 - (γ) να κάνει μικροαλλαγές χωρίς όμως μεγάλες παρεμβάσεις όσον αφορά στο εκπαιδευτικό υλικό.
 - (δ) να περιοριστεί σε μία επίσκεψη σε κάποιο Μουσείο που θα επιλέξει.
6. Όταν πρόκειται οι μαθητές/ τρεις να παρακολουθήσουν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα σε κάποιο Μουσείο, ο/ η εκπαιδευτικός:
 - (α) δε χρειάζεται να κάνει κάτι ιδιαίτερο, θα αναλάβουν οι μουσειοπαιδαγωγοί.

(β) καλό είναι να έχει προετοιμάσει τους/ τις μαθητές/ τριες για την επίσκεψη/ συμμετοχή στο πρόγραμμα με δυο- τρία λόγια.

(γ) καλό είναι να έχει οργανώσει, με τη βοήθεια και των μαθητών/ τριών και με συγκεκριμένες ενέργειες, το πριν, κατά τη διάρκεια και το μετά της επίσκεψης.

(δ) δε χρειάζεται να κάνει κάτι μετά, η δράση ολοκληρώνεται με τη συμμετοχή των μαθητών/ τριών στο πρόγραμμα.

7. Ο τρόπος που συμπεριφερόμαστε στα Μουσεία και σε άλλους χώρους πολιτισμού και τέχνης:

(α) είναι κάτι που οι μαθητές/ τριες το γνωρίζουν από τα σπίτια τους.

(β) καλό είναι και μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο εκπαίδευσης στον χώρο του σχολείου.

(γ) οι «λάτρες» του πολιτισμού και της τέχνης το έχουν έμφυτο, για τους/ τις άλλους/ ες δεν έχει νόημα.

(δ) οι μαθητές/ τριες μπορούν να συμπεριφέρονται όπως νιώθουν.

8. Με την παράμετρο της Οικονομικής Ζωής στο πλαίσιο της Αειφόρου Ανάπτυξης, κυρίως ασχολείται:

(α) το εργαστήριο 2.

(β) το εργαστήριο 5.

(γ) το εργαστήριο 7.

(δ) κανένα από τα τρία προαναφερόμενα.

9. Η τελική αξιολόγηση του προγράμματος, γίνεται στο Εργαστήριο 7, με:

(α) ατομικά Φύλλα Εργασίας.

(β) αξιολόγηση των εργασιών από το portfolio του/ της μαθητή/ τριας.

(γ) όλα τα παραπάνω κι επιπλέον εξασφαλίζοντας και τη διάχυση του προγράμματος.

(δ) εικαστική έκφραση των μαθητών/ τριών.

10. Το πρόγραμμα καλό είναι να:

(α) το αναλάβει ο/ η εκπαιδευτικός ΠΕ70 και να το υλοποιήσει μόνος/η του/ της με την τάξη του.

(β) αποτελέσει ευκαιρία για συνεργασία και διεπιστημονική προσέγγιση στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας.

(γ) το αναλάβει όποιος/ α εκπαιδευτικός ανεξαρτήτου ειδικότητας έχει περίσσειμα ωρών και να το υλοποιήσει μόνος/ η του/ της με το/ τα συγκεκριμένο/α τμήμα/ τα.

(δ) το αναλάβουν δυο εκπαιδευτικοί και να μοιραστούν τα εργαστήρια.